

EU måste klara teknikskiftet

Dagens Industri den 9 februari 2020

EU står inför ett accelererande globalt teknologiskifte och en pågående digital revolution inom alla samhällssektorer. Förhoppningen är att de nya tekniska landvinningarna ska bidra till att förbättra människors välfärd, inte minst genom att underlätta den enorma klimatomställning som krävs för att minska den globala uppvärmningen. Det är därför avgörande att EU:s satsningar, däribland "den gröna givnen" på tusen miljarder euro för att göra Europa klimatneutralt år 2050, tar sikte på rätt saker.

Sverige, som i den digitala omställningen har kommit längre än de flesta andra länder, bör här vara en drivande och enande kraft. Om medlemsländerna misslyckas med att nå enighet blir priset högt och teknologiskiftets utlovade ekonomiska, politiska och miljömässiga vinster kommer att gå EU förbi.

Vad bör då EU göra för att skörda frukterna av den tekniska utvecklingen? I boken EU och teknologiskiftet samlas svensk, aktuell forskning inom ekonomi, juridik och statsvetenskap om digitaliseringen av EU. Forskarna presenterar flera politiska lösningar för att styra utvecklingen i önskad riktning.

EU måste utveckla befintliga institutioner för att driva den teknologiska utvecklingen framåt. Digitaliseringen och delningsekonomin har redan föranlett betydande omställningar inom hotell-, taxi- och mediebranschen. Folkvalda politiker och EU:s institutioner måste nu se till att ligga steget före och anpassa befintliga regelverk till de snabba förändringarna. Detta är nödvändigt för att unionen ska kunna säkerställa en hållbar tillväxt och förbättra sin globala konkurrenskraft. Framför allt krävs förutsägbara gemensamma skatte- och konkurrensregler som gynnar innovation inom den digitala ekonomin, exempelvis vid utvecklingen av digitala plattformar, tjänster och robotar. Samtidigt behöver EU upprätthålla robusta rättsliga och etiska principer för teknologisk utveckling. Ett viktigt steg är kommissionären Margrethe Vestagers förslag på en ny offensiv industripolitik som kan stödja sådant som utveckling av 5g och AI.

EU och medlemsländerna måste säkerställa att det finns ett skydd för de samhällsgrupper som missgynnas av ny teknik. I takt med en ökad automatisering på arbetsmarknaden, försvinner vissa typer av jobb och det är osäkert vilka nya arbetstillfällen som skapas. Detta leder till omfattande omställningskostnader både för samhället i stort och för de individer som förlorar sin försörjning. Men medlemsländerna är splittrade i synen på vilka satsningar EU bör göra i ljuset av det teknologiska förändringstrycket. Länder som Nederländerna, Sverige och Österrike vill minska stödet till EU:s Sammanhållningsfond och istället öka EU:s satsningar på forskning och utveckling. Gruppen med 17 länder som kallas för Sammanhållningens vänner ("Friends of Cohesion"), där bland annat Italien, Polen och Rumänien ingår, vill i stället att EU:s strukturfonder ska få ökade resurser. Här krävs en ökad solidaritet och samsyn mellan EU:s medlemsstater för att åstadkomma en långsiktigt hållbar tillväxt i hela unionen.

Givet de stora skillnaderna mellan medlemsstaterna vad gäller deras förmåga att hantera det teknologiska skiftet, måste satsningar på spjutspetsforskning balanseras med omställningsstöd till medborgare som ännu inte behärskar grunderna i digital teknik. Annars riskerar klyftan mellan länderna i det rikare Nordeuropa och det fattigare Syd- och Östeuropa fördjupas.

EU måste fortsätta att sprida hållbara regelverk utanför Europas gränser. Allt större makt koncentreras till några få globala företag inom den digitala plattformsekonomin, däribland Amazon, Apple och Google. Att EU går i bräschen för att reglera den digitala ekonomin kan ses som en garanti för att den europeiska politiska, ekonomiska och sociala modellen kan upprätthållas framöver då regelkonkurrensen mellan EU, USA och Kina trappas upp. Men det räcker inte. EU måste satsa på att bli ledande inom områden som 5g, batteriteknik och hållbara lösningar inom energi och transport.

EU behöver också utveckla inhemska system för datalagring och molntjänster. Annars förblir EU sårbart när teknologiskt kunnande, strategisk infrastruktur och finansiella resurser saknas.

Det är uppenbart att EU måste investera i ny teknik, stötta svaga regioner och skapa hållbara regelverk. Satsningen brådskar då den teknologiska transformationen sker exponentiellt: för att nå 50 miljoner användare tog det telefonbolagen 50 år, internet 7 år och mobilspelet Pokémon Go endast 19 dagar. Det är av yttersta vikt för svenska företag att EU förblir ekonomiskt slagkraftigt. Den svenska regeringen måste ta rollen som den enande och pådrivande kraften.

Antonina Bakardjieva Engelbrekt

Karin Leijon

Anna Michalski

Lars Oxelheim